Suomen startup-yhteisö ry

Talousvaliokunnalle

Asia: Lausunto asiasta HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Suomen startup-ytheisö on huolissaan julkisen talouden kestävyydestä, julkisen talouden alijäämän arvioidaan vuonna 2025 olevan -3,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen tilanteessa, jossa talouden arvioidaan kehittyvän myönteisesti. Suomen talous on kroonisesti alijäämäinen, eikä edes kohtuulliseksi arvioitu talouskehitys näyttäisi vievän sitä kovinkaan lähelle tasapainoa.

Valtiontalouden kestävyyden kannalta on kuitenkin kiitettävää, että hallitus on kyennyt sopeuttamaan jossain määrin julkisia menoja, joiden ansiosita julkisen talouden alijäämän arvellaan jääneen pienemmäksi, mitä se olisi ollut ilman sopeutuksia.

Suomen startup-yhteisö haluaa huomauttaa, että julkistalous on Suomessa jo niin heikossa kunnossa, ettei todennäköisesti edes kunnnianhimoisilla sopeutuksilla tulla saavuttamaan tarvittavaa julkisen talouden tasapainoa. Tämän vuoksi leikkausten rinnalla panostukset kasvuun oat erityisen tärkeitä. Nyt raikaalit kasvun toimet ovat verrattain pieniä.

Suomen on investoitava työn tuottavuutta lisääviin toimenpiteisiin, uusiin teknologioihin ja yrityksiin. Pitkän aikavälin tuottavuuskasvu on keskeinen komponentti myös julkisen talouden kestävyyden kannalta. Uudet yritykset ovat yleensä niitä, jotka tuovat markkinoille uusia aiempaa parempia ja tehokkaampia toimintatapoja, joiden avulla voidaan nopeuttaa pitkän aikavälin talouskasvua. Suomen tulisi selkeästi päättää sektoreita, joiden ympärille lähdetään rakentamaan vahvaa yritysten ekosysteemiä. Näin toimitaan mm Ranskassa, jossa on tietoisesti ja valtiojohdon avustuksella houkuteltu kovin AI osaaminen maahan. Suomessa on valtava potentiaali esimerkiksi avaruus- ja kvanttiteknologian alalla. Nyt tulisi tehdä kaikki jotta nämä gloaalistikin kriittiset alat kasvavat ja ehittyvät Suomessa.

Työperäinen maahanmuutto

Suomen startup-yhteisö arvioi työperäisen maahanmuuton helpottamisen ja maahantuloprosessin lyhentämisen vaikuttavan myönteisesti julkisen talouden taspainoon. Erityisesti korkeastikoulutetun työvoiman ja osaamispulaa paikkaavan työvoiman saaminen Suomeen on tärkeää. Nopeampi maahantulo tarkoittaa, että työt voidaan aloittaa aikaisemmin ja kansantalouden tuotannon volyymi kasvaa. Uudistusten todellinen vaikutus riippuu siitä, kuinka monta päivää aiemmin työt voidaan keskimäärin aloittaa nopeutuksen seurauksena ja kuinka suurta osaa maahanmuuttajista prosessien nopeutus koskee. Aiempi työn aloitus lisää kansantaloudessa tehtyjen työpäivien määrää.

Suomen startup-yhteisö pitää tärkeänä, että hallitus on valmiina satsaamaan nopeampiin maahantuloprosesseihin etenkin tyyöperäisen maahanmuuton osalta. Työperusteisten oleskelulupien osalta on tavoiteltava kuukauden enimmäiskäsittelyaikaa ja erityisasiantuntijoiden osalta viikon

enimmäiskäsittelyaikaa, joka on edistysaskel maahanmuuton helpotuksen ja osaavan työvoiman saapumiseen Suomeen. On kuitenkin syytä huomioida, että maahantuloprosessissa Migrin myöntämät työluvat ovat vain pieni osa kokonaisuutta. Maahantuloprosessiin on laskettava mukaan esimerkiksi kotikuntarekisteröinit, pankkitilien avaaminen ja vahvan tunnistautumisvälineen käyttöönotto. Kaikki tämä on saatava toimimaan alle kahdessa viikossa. Hallituksen on tärkeää kirjata tämä tavoite selkeästi viimeistään kevään kehysriihessä. Tämän kaltainen yhden luukun palvelulupaus on käytössä esimerkiksi Ranskassa ja on toiminut hyvin.

Tätä edesauttaa myös sisäministeriön asettama toiminnallinen tulostavoite maahanmuuttovirastolle, jossa parannetaan ulkomaisen työvoiman saatavuutta sujuvoittamalla luvan saamista ja varmistetaan kustannustehokas oleskelulupajärjestelmäKuitenkaan näitä koskevat leikkaukset eivät palvele edistystä. Vuoden 2025 talousarviossa kotouttamiseen on tehty merkittäviä leikkauksia. Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämisen määrärahoja on vähennetty noin 2,3 miljoonalla eurolla edellisvuoteen verrattuna, vuoden 2024 talousarvion ollessa 4,85 miljoonaa euroa ja vuoden 2025 talousarvioehdotuksessa 2,56 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa, että kotouttamispalveluiden kehittämiseen, mukaan lukien kotoutumiskoulutus ja palvelujen yhdistäminen, on käytettävissä vähemmän varoja tulevana vuonna.

Talousarviossa voi nähdä ristiriidan siinä, että kotouttamisen tärkeyttä korostetaan samalla kun määrärahoja leikataan. Vaikka hallitus on asettanut tavoitteekseen edistää työperäistä maahanmuuttoa ja helpottaa maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille, kotouttamisen määrärahojen vähentäminen voi vaikeuttaa näiden tavoitteiden saavuttamista. Leikkaukset voivat johtaa resurssipulaan kotoutumispalveluissa, kuten kielikoulutuksessa ja työllistymisen tukemisessa, mikä taas saattaa heikentää maahanmuuttajien mahdollisuuksia integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Tämä voi pitkällä aikavälillä haitata työperäisen maahanmuuton hyödyntämistä taloudellisen kasvun ja työvoimapulan ratkaisemiseksi.

Suomen startup-yhteisö suhtautuu erittäin positiivisesti budjettiriihen kirjaukseen, jossa digipalveluiden helpottamiseen allokoidaan ensi vuodelle 1.8 miljoonaa. Raha on tarkoitettu yksinkertaistamaan maahantuloprosessissa hyvin keskeistä tunnistautumisprosessia. Tämä on yksi tärkeä askel, jotta niin sanottu yhden luukun periaate voi toteutua ja prosessi nopeutua. Nyt tulee kuitenkin varmistaa, että ko raha kohdennetaan tehokkaisiin toimenpiteisiin ja oikealle taholle. Tällä hetkellä epävarmuutta tältä osin on paljon.

T&K rahoitus

Vuoden 2025 talousarvioesityksessä valtion tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) nousevat noin 2,91 miljardiin euroon, jota Suomen startup-yhteisö pitää erinomaisena asiana. Tämä tarkoittaa noin 280 miljoonan euron lisäystä verrattuna edellisvuoteen. Tavoitteena on nostaa julkinen T&K-rahoitus 1,2 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tukimus- ja kehitysrahoitus on tärkeä osa kasvua, sillä se edistää kilpailukykyä ja talouskasvua. KasvavatT&K-investoinnit auttavatSuomea

erottumaan kansainvälisesti houkuttelevana kohteena innovatiivisille ja kasvuhakuisille yrityksille. Lisäksi lisääntynyt T&K-toiminta voi luoda uusia työpaikkoja ja parantaa osaamisen tasoa, mikä puolestaan edistää Suomen taloudellista kasvua ja hyvinvointia.

Rahoitusta kanavoidaan riskipitoisiin projekteihin, joiden tarkoituksena on tukea innovaatioita ja teknologista kehitystä, on loistavaa startupeille, sillä tämä luo pitkäjänteistä rahoitusta tutkimukseen, tukien erityisesti uusia ja innovatiivisia aloja, joilla on potentiaalia kasvaa ja luoda työpaikkoja.

Hallitus on sitoutunut parantamaan T&K-rahoituksen osuutta julkisessa taloudessa, ja tämä tulee vaikuttamaan tuleviin investointeihin tutkimukseen ja innovaatioihin. Tämä tarjoaa startup-yrityksille enemmän mahdollisuuksia kehittää uusia tuotteita ja palveluita. Lisäksi se voi johtaa lisääntyneisiin yhteistyömahdollisuuksiin yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välillä. Nämä parannukset ovat myös uusien startupien synnylle otollisia ja etenkin teknologia-alan startupit hyötyvät T&K-rahoituksen noususta.

Hallituksen TKI-politiikka ei kuitenkaan kaikilta osin ole onnistunutta. Esimerkiksi t&k-toiminnalle suunnattu verokannustin (tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhdistelmävähennys) ei palvele startup-yrityksiä, joiden toiminta usein kriittisessä alkuvaiheessa tappiollista. Käytännössä yhdistelmävähennyksestä hyötyvät voitollsiet yritykset tai sellaiset yritykset, joiden toiminta kääntyy voitolliseksi kymmenen vuoden sisällä tappioiden ja verovähennyksen syntymisvuodesta.

T&k-toiminta on monen teknologiapohjaisen startup-yrityksen keskiössä ja kaikista isoin tarve verokannustimelle on nimenomaan yrityksen alkuvuosina, jolloin toiminta on usein tappiollista. Esimerkiksi Ranskan CIR-järjestelmä mahdollistaa tappiolliselle nuorelle startup-yritykselle verohyvityksen käteispalautuksen jopa saman vuonna, kun yritys hakee t&k-verohyvitystä.

Verotus

Talousarvioesityksessä on linjattu, että työn verotusta kevennetään erityisesti pieni- ja keskituloisten osalta. Veronkevennykset voivat tehdä alkuvaiheen startupeille työntekijöiden palkkaamisesta edullisempaa ja samalla houkuttelevampaa.

Hallitus on myös sitoutunut veropolitiikallaan tukemaan yrittäjyyttä ja kotimaista omistajuutta. Tämä voi edesauttaa uusien innovaatioiden ja startupien syntyyn Suomessa, jota Suomen startup-yhteisö pitää hyvänä asiana. Lisäksi kotimainen omistajuus ja yrittäjyys saavat tukea, mikä voi rohkaista sijoittajia sijoittamaan enenevästi suomalaisiin startupeihin. Startupit tarvitsevat usein riskipääomaa alkuvaiheen kasvuun, ja pääomasijoitusten verotus vaikuttaa siihen, kuinka houkuttelevaa sijoittaminen startup-yrityksiin on. Pääomasijoitusten verotuksen kevennykset tai kotimaisten sijoittajien kannustaminen voivat parantaa siis rahoituksen saatavuutta.

Suomen startupyhteisö kannustaa hallitusta jatkossa pohtimaan verotuksellisia porkkanoita, joilla osaajia saadaan houkuteltua entistä tehokkaammin Suomeen. Avainhenkilöverotuksen edelleen kehittäminen ja tehostaminen on yksi mahdollinen toimenpide.

Riikka Pakarinen
Toimitusjohtaja
Suomen startup-yhteisö ry

Youssef Zad
Pääekonomisti
Suomen startup-yhteisö ry

Juulia Koivisto
Koordinaattori
Suomen startup-yhteisö ry